

о. Мирон БЕНДИК

Закінчилися чергові вибори, вщухли пристрасті, а з ними і звинувачення в нечесності і фальсифікаціях. Багато людей вибори проігнорували, інші пішли голосувати від безвиході. Вони не так обирали добро, як менше зло. Натомість спільною рисою і тих, хто пішов, і тих, котрі не пішли на вибори, – був і залишається величезний запит на яскравих особистостей в українській політиці при одночасному усвідомленні катастрофічної їхньої нестачі. Пригадаймо сплеск надій, пов'язаних із

Віктором Ющенком. Людям, на момент, здалося, що нарешті прийшла справжня особистість, «український Вашингтон». На жаль, надії не підтвердилися. Звідси питання: що завадило Ющенкові стати Вашингтоном? Завдяки чому політик може стати «харизматичним лідером»? Такими лідерами народжуються, чи ними стають? Невже нашого українського Вашингтона, за словами Тараса Шевченка, ми маємо тільки ждати, чи також активно готувати умови для його появи? Адже 2015 року ми знову мали б обирати Президента України. Як обирати, щоб потім не жалкувати?

Спробуймо знайти християнську відповідь на ці питання.

Коли ми говоримо про «харизму» наших лідерів, то, можливо, не усвідомлюємо, що термін «харизма» запозичений із християнського духовного життя. У християнстві харизматиком вважають людину, здатну любов до Бога і ближнього поставити понад любов до самої себе. Харизматичність є передумовою реалізації людської особи – щобільше ми віддаємо і вкладаємо – любові, талантів і зусиль, то більше ми є собою. Підставою цього дарування особи є розуміння дарування Особи Сина Божого, Котрий у воплощенні і пасхальному таїнстві віддав Самого Себе і в цьому відкрив таїнство і харизму особи для кожного з нас. Розуміння таїнства особи, тобто ким ми є і до чого покликані, ми досягаємо благодаттю Святого Духа в міру зростання в нас повноти Христа.

Позаяк ми всі народжуємося в спільноті і перебуваємо в ній, то до харизматичного

служіння спільноті – сімейній, національній – покликана Богом кожна людина. Серед різних харизм апостол Павло згадує й харизму управління, тобто влади. Тож у християнському розумінні влада – не тільки політичний інститут державного управління, не лише та чи інша посада, на яку обирають чи призначають, але й духовна харизма, належно зреалізувати яку може лише людина, духовно (особистісно) підготована.

Як виникає з вчення апостола Павла, духовний чинник є вирішальним для здійснення ефективної влади. А тому проблеми влади і проблеми суспільства з владою закорінені не так в її економічних ресурсах, рівні інтелектуальної компетентності, державницькому мисленні, як у недооцінці владою духовного чинника. Що це означає? З чого пізнати, що природа проблем влади головно духовна?

Насамперед, духовний дефіцит, виражений у стражданні людської особи від порожнечі її існування, неминуче шукатиме собі компенсаторів. У ситуації бездуховності це будуть компенсатори матеріальні і психологічні. Погляньмо на людей біля керма влади – в який одяг вони вдягаються, які апартаменти собі будують, яким транспортом пересуваються, на яких курортах відпочивають, у яких банках тримають гроші і в яких закордонних закладах навчають дітей. Все це разом узятє є матеріальними компенсаторами духовної вбогості, а за своєю суттю – це невирішена духовна проблема. В бездуховному суспільстві одна його частина демонструє оці компенсатори іншій, інша частина тихо чи напівтихо заздрить і намагається через здобуття влади надбати матеріальні блага й собі. Саме така мотивація спонукає дуже багатьох шукати влади. Для цього, щоб її здобути, вони вдаються до різних способів і технологій. Найняті ними «довірені особи», політтехнологи підказують, що для здобуття голосів виборців добре буде демонструвати любов до Бога і ближнього. Ми були свідками бездуховно-матеріалістичних демонстрацій такої «любові» в будіванні капличок, показових пожертвах на Церкву. Це щодо «любові Бога». А «любов ближнього» – це набори гречки з олією для «плебсу», концерти поп-зірок, одним словом, хліб і видовища. Кандидати до влади, діючи так, були переконані, що їхній успіх прямо залежить від «ціни питання», тобто кількості вкладених грошових знаків.

Компенсатори психологічні чи психоемоційні – вищого порядку. Тут уже не лише «в грошах щастя». На цьому рівні для людини важливо ствердити власне «я», створити по можливості культ своєї особи. «Я» психологічне – неособове, недуховне, а тому стверджує себе через заперечення інших. Людина, яка компенсує духовну вбогість психологічно, намагається демонструвати себе, тобто піаритися, де тільки можливо, – на всіляких телешоу, модних тусовках, фондах свого імені чи концертах «під патронатом», створенням «іменних» політичних партій чи громадських організацій. Майже вся енергія витрачається на знищення опонентів, їхнього бізнесу, на розведення їх «как котят», фальсифікацію результатів виборів. Якщо такі люди з кимось і дружать, то лише для власного зміцнення «проти» когось сильнішого від себе. Люди з психологічно-невротичним «я» конфліктогенні. Залежно від обставин, вони «проти» східняків чи західняків, Росії чи Європи, російської мови чи української. Періодично закидувані в суспільство спекуляції на відмінностях – від бездуховності, коли замість позитивно діючої особи політика – гіпертрофоване індивідуалістичне «я», а замість творчої спільноти – тоталітарно-партійне «ми». Явища заміщення духовного психологічним не подолають ні правозахисний рух, ані міжнародна громадська думка, ані розвиток інститутів громадянського суспільства, що їх така «влада-самоціль» буде методично знищувати.

А що ж народ? Адже це він обирає владу і пишномовно проголошується в конституції головним суб'єктом влади в країні. І хоча, звичайно, ще й досі народ ані не почуває себе суб'єктом влади, а тим більше не діє як суб'єкт, проте народ набагато кращий за свою владу і заслуговує влади кращої. Причиною випередження народом своєї влади як в етичному, так і в громадянському планах є його (народу) поступове духовне одужання, виражене у щораз більшій небайдужості до свого майбутнього. Шансом для такого одужання стала свобода християнської проповіді, яку вже понад 20 років можуть почути мільйони наших співвітчизників. Слухаючи Слово Боже, люди щораз глибше пізнають власну гідність, право бути вільними і особисту відповідальність, у тому числі й за обрану владу. Ця нова, пробуджена християнством якість, потужно заявила про себе під час Помаранчевої революції. На цьогорічних виборах люди не просто вибирали, але й дуже часто ставали на захист свого вибору. Порівняно з народом, влада й досі ще не слухає ні голосу Божого, ані голосу суспільства, бо і в храмах, на відміну від народу, з'являється не з внутрішньої потреби, а із зовнішньої кон'юнктури, а вільно висловленої думки суспільства боїться, слухаючи через приручені засоби інформації тільки те, що хоче почути.

Звичайно, наївно було б уявляти, що представники влади – чи то старої, чи новообраної – захочуть заглибитися в причини своєї неефективності й подолати кричущу духовну вбогість. Скоріш за все, вони продовжуватимуть її компенсувати – хто матеріально, хто психологічно. Натомість джерелом надій є суспільство в його духовному зростанні і поступовому преображенні в націю. Дуже тішить, що примітивні спроби підкупу виборців на цих виборах провалилися. Це означає, що суспільство духовно переросло матеріальні компенсатори. Поступово ми позбуваємося й ілюзій щодо окремих владних осіб – ми їх оберемо, а вони все за нас і замість нас зроблять. Очікувати, що чисто випадково такий месія виросте в Україні – марно, адже справжній Месія прийшов на землю вже понад 2000 років тому. Тому не хто-небудь інший і коли-небудь у майбутньому, а саме ми і тепер покликані Богом творити Україну. Духовно ми дозріваємо до цього, щоб у певну мить стати харизматичним Народом Божим. Ми станемо такими, коли Бог і ближній стануть для нас важливішими від нас самих. Бог дарував нам свободу звільнитися від рабського гріховного страху, а добро України – землі наших ближніх – має переважити приватні кар'єрні чи групові регіональні міркування. Харизматичний народ народить харизматичних лідерів – українських Мойсеїв. Важливо пам'ятати, що ключ до майбутнього – у свідомому духовному зростанні кожного українця. Преобразиться людська особа – преобразиться й народ у спільноту осіб, а відтак зміниться й саме ставлення до влади – від поганського фетиша й індивідуалістичної самоцілі – до знаряддя для кращого служіння й харизматичної самопожертви людини при владі своєму народові й благу прийдешніх поколінь.

о. Мирон БЕНДИК «Чи діждемося Вашингтона?» або роздуми після виборів до Верховної Ради України //СЛОВО № 4 (52) 2013, с.3-4